

A két kultúra mítosza

ELŐSZÓ

Pléh Csaba

MTA–BME Neuropszichológiai és Pszicholingvisztikai Kutatócsoport
BME Kognitív Tudományi Tanszéke
pleh@cogsci.bme.hu

Nyíri Kristóf, Csányi Vilmos és Pléh Csaba újraindították a korábban megkezdett interdiszciplináris rendezvényeket, a Nyíri Kristóf kezdeményezte *A XXI. század tudomány-rendszere* vállalkozás folytatásaként (<http://www.fil.hu/tudrend>). Az új konferenciasorozat címe a nyitottságot hivatott kifejezni: **Interdiszciplináris tudomány. Témák, törekvések, műhelyek.** A sorozat az interdiszciplinaritást, a szakmaköziséget állítja előtérbe a tudomány művelésében. Azt az igényt képviseli, hogy a tudományok kapcsolata és a tudáségsz kerüljön ismét az akadémiai tudomány előtérbe.

A sorozat első rendezvénye a *Bölcsészet és természettudomány – a „két kultúra” romboló mítosza* témájú konferencia volt 2006. március 23-án.

A konferencia kiindulópontja C. P. Snow sokat hivatkozott s idehaza is sokat elemzett két kultúra koncepciójának kritikus elemzése volt. Alapvető mondanivalónk szerint a két kultúra szembeállítása félreértett, illetve nem tartható koncepció, amelyet mind az egységes tudomány, mind a sokarcú kultúrafelfogások alapvetően megkérdőjeleznek.

Messze vezetne ennek a hazai kulturális történetben is nagy hagyományú vitának az összefoglalása. Nemcsak nagy hagyományú, hanem ma is élő kérdéstről van szó, mely ott kísért az oksági és hermeneutikai megközelítések vitájában vagy a tudományos háború jelenségkörében. Nemzetközi konferenciák, például a Balzan Alapítvány 2002-es konferenciája (Rüegg, 2003) vagy a 2006 szeptemberi *World Knowledge Dialogue* (Crans Mon-

tana, Svájc) is jól mutatják, hogy itt nem egy leült s megoldott feszültségről van szó.

A történeti elemzés helyett csupán azt emelném ki, hogy a mi szerény konferenciánk résztvevői a kontinuitás mellett álltak ki. A szó laza értelmében hisznek az egységes tudományban s a diszciplínák közti párbeszéd értelmében.

Az előadások egy része elméleti és fogalomtörténeti elemzést végzett, míg az esettanulmányok konkrét tudományos kérdésekben mutatták a két kultúra meghaladásának igényét.

PROGRAM

Elméleti előadások

Nyíri Kristóf: A bölcsészet mint technika

Csányi Vilmos: A természettudományos gondolkodásról

Laki János: Antipozitivizmus és posztpozitivizmus között: a 'két kultúra' koncepció anakronizmusa

Schiller Róbert: Metaforák cserebomlása

Esettanulmányok

Falus András: Tanulás és az immunválasz; gondolatok a rendszer-szemléletű biológiáról és az epigenetikáról

Haller József: Az állati agresszió mint emberi viselkedési modell

Gergely György: A nevelés biológiája

É. Kiss Katalin: A nyelvészet mint természettudomány

Vicsek Tamás: A kollektív viselkedés statisztikus fizikája

Kovács Ilona: Látás, kutatás és művészet

Kovács Gyula és Vidnyánszky Zoltán: A perceptuális tanulás és a művészet neurobiológiája: Gombrichtól Zekiig

Fabri György: A két kultúra és a harmadik: természettudomány, bölcsészet és média-kommunikáció a Mindentudás Egyeteme tapasztalatai alapján

Az itt következő dolgozatok a konferencia egyes előadásai nyomán elkészült írásokat közlik. Megőriztük az elmélet–esettanulmány beosztást. Az első néhány dolgozat célja a folytonossági felfogás elvi képviselése, az esettanulmányok pedig azt illusztrálják, hogy hogyan hatja át ez a nyitott komplex felfogás a tényleges szaktudományokat.

IRODALOM

Rüegg, Walter (ed.) (2003): *Meeting the Challenges of the Future. A Discussion between "The Two Cultures"*. Cita di Castello